

**ОРГАНІЗАЦІЯ
ДИСТАНЦІЙНОГО
НАВЧАННЯ
У ЧЦ ПТО**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

ВСТУП

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ПРОСТІР МОЖЛИВОСТЕЙ

Проводити уроки віддалено, не бачити учнів, не мати можливостей пояснити особисто й допомогти в момент виникнення проблеми-ще кілька місяців тому педагоги не могли й уявити таких ситуацій у своїй роботі. Але пандемія внесла несподівані корективи і змусила всіх терміново опановувати цифрові інструменти й нові педагогічні підходи та методики.

Вимушене дистанційне навчання стало викликом для всіх учасників освітнього процесу: педагогів, учнів та батьків. Організувати якісне навчання з використанням цифрових технологій, надихати й мотивувати учнів, давати раду технічним проблемам виявилось зовсім не просто.

Як визначено в наказі Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466 “Про затвердження Положення про дистанційне навчання”, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 квітня 2013 р. за № 703/23235, дистанційне навчання-це індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Дистанційна форма навчання передбачає доступ до інтернету, технічне забезпечення (комп'ютер, планшет, смартфон тощо) в усіх учасників освітнього процесу, а також те, що педагоги володіють технологіями дистанційного навчання.

РОЗДІЛ 1

МЕТОДОЛОГІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

ВЗАЄМОДІЯ МІЖ УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Взаємодія всіх учасників освітнього процесу — один з найважливіших факторів успішного функціонування будь-якої освітньої спільноти. В умовах дистанційного навчання, коли викладачі та майстри виробничого навчання й учні не можуть бути поруч, взаємодія між усіма учасниками освітнього процесу: адміністрацією, педагогами, учнями і батьками — набуває особливої важливості.

Саме адміністрація має забезпечити організацію діяльності закладу освіти в умовах режиму дистанційного навчання, узгодити правила та розклад взаємодій усіх учасників освітнього процесу для виконання освітніх програм закладу.

Завдання керівника закладу освіти — обговорити зміну форм навчання з педагогічним колективом, обрати онлайн платформу, організувати й запровадити навчання з використанням дистанційних технологій. Тобто потрібно колегіально обрати оптимальний варіант, зважаючи на технічні можливості закладу освіти, кожного педагога та здобувача освіти. У свою чергу, завдання викладачів та майстрів виробничого навчання-організувати комунікацію з учнями.

Щоб уникнути хаосу, в педколективі варто визначити відповідальну особу, координатора дистанційного навчання, який/яка комунікуватиме щодо питань організації дистанційного навчання. Необхідно поцікавитись у викладачів і майстрів виробничого навчання, яка їм потрібна допомога в опануванні інструментарію, у разі потреби й можливості-організувати навчання.

У серпні 2020 року було проведено додаткове навчання «Як використовувати Google-клас?».

Сьогодні весь світ перебуває в умовах необхідності працювати по-іншому. Не варто тиснути на педагогів, якщо у них щось не виходить. Важливі підтримка й допомога. Занадто високі вимоги до «віртуального ідеального» вчителя або учня, а також відсутність чіткої нормативно-правової бази в умовах існування багатьох інших освітніх проблем щодо впровадження дистанційного навчання не сприяють ефективному вирішенню проблеми.

Дистанційне навчання дасть результати, лише якщо буде посильним для всіх учасників освітнього процесу.

ДПТНЗ «Чернігівський центр професійно-технічної освіти»

Викладачі та майстри виробничого навчання зобов'язані виконувати освітню програму для досягнення учнями передбачених результатів навчання, тобто надавати інформацію щодо обсягу та змісту навчального матеріалу, завдань на його закріплення, перевіряти, оцінювати їх та надавати відгуки на виконані завдання. Саме викладачі та майстри виробничого навчання співпрацюють з усіма учасниками освітнього процесу. Вони мають розуміти мету, план виконуваних завдань, інструментарій для праці, обсяг та методику оцінювання виконаної роботи.

Рекомендуємо педагогічним працівникам розпочати з планування графіка своєї роботи, визначити базові інструменти та платформу.

Шановні колеги! Ми всі працюємо в «Google-клас».

Як показує досвід, не варто одночасно “кидатись” на всі платформи — краще обрати просте й доступне, а згодом виробити чіткий алгоритм дій.

Здобувачі освіти мають опрацьовувати навчальні матеріали для оволодіння відповідними компетентностями та досягнення передбачених освітньою програмою результатів навчання, дотримуючись принципу академічної доброчесності.

Перед початком роботи бажано зробити онлайн-конференцію з учнями, обговорити форми співпраці та інші організаційні питання, скоординувати роботу всіх у зручному форматі.

На сайті центру ПТО розміщено розклад занять (консультацій) і загальний алгоритм дій під час дистанційного навчання.

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ: КОМУНІКАЦІЯ МІЖ ПЕДАГОГІЧНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ ТА ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ

Для будь-якого навчання комунікація є невід'ємним складником педагогічного процесу. Від рівня комунікації залежить її ефективність, і дистанційне навчання тут не виняток. Взаємодія між учнями та педагогами в дистанційному навчанні відбувається в межах штучно створеного комунікативного простору. Комунікативний простір передбачає сформовану ситуацію взаємодії, в якій є місце, час та взаємне бажання для спілкування, спрямовані на досягнення цілей процесу навчання. В умовах дистанційного навчання цей процес складніший, породжений необхідністю спільної діяльності, сприйняття та розуміння інших у віртуальному просторі.

Складністю дистанційного навчання є не тільки стимулювання учнів до внутрішньої роботи, а й можливість розгортання діалогу, який дозволяє учням висловлювати найрізноманітніші пропозиції. Основна мета комунікації полягає в залученні та мотивації учасників до навчання.

ДПТНЗ «Чернігівський центр професійно-технічної освіти»

У дистанційному режимі багато видів традиційної мотивації працюють не так ефективно, як в очному режимі.

Діалог між педагогами й учнями є важливим у ході як письмового, так і усного онлайн-спілкування. При цьому необхідно, щоб учні отримували якісний зворотний зв'язок, це додатковий стимул та мотивація.

У центрі комунікативного простору перебуває навчальний предмет. Але в ході проектування взаємодії необхідно враховувати не лише предметну спрямованість, а й мотиваційний аспект навчання

Якщо використовувати складну інформацію без урахування вікових і психологічних особливостей здобувачів освіти, давати великий обсяг завдань одразу на тривалий період, це не сприяє внутрішній мотивації учнів.

Завдання викладачів та майстрів виробничого навчання-зробити матеріал максимально доступним, цікавим, наочним і таким, що стимулюватиме до розширення знань.

Завжди більш виграшними є ілюстровані онлайн-уроки, відео-уроки, відеоролики, презентації, схеми, таблиці, що спонукають учнів до співтворчості.

Зворотний зв'язок з викладачем чи майстром в/н - важливий фактор засвоєння знань. Учні повинні бачити свої успіхи і вчитися працювати над помилками.

Здобувачі освіти, які орієнтовані на успіх, частіше досягають своїх цілей.

ГНУЧКІСТЬ МІСЦЯ, ЧАСУ, ТЕМПУ ТА ТРАЄКТОРІЇ НАВЧАННЯ

Кожен педагогічний працівник, стикаючись із викликом організації дистанційного навчання, має скоригувати власні поурочно-тематичні плани, переліки навчально-виробничих робіт, оптимізувати навчальний матеріал та очікувані результати, заплановані на період дистанційного навчання.

У ході планування навантаження кожного уроку загально професійної підготовки, професійно-теоретичної підготовки та професійно-практичної підготовки слід мати на увазі, що самостійне опрацювання матеріалу учнями триває довше, аніж виклад цього матеріалу викладачем чи майстром в/н.

Тому варто скоротити, наскільки це можливо, обсяг матеріалу. Це означає оптимізувати тематичне планування, вилучити несуттєві фрагменти, комбінувати матеріал кількох тем в одну. Також доцільно переглянути очікувані результати навчання і встановити дещо нижчий їх рівень або цілком їх скоригувати, якщо в умовах дистанційного навчання їх досягнення є надто складним.

ДПТНЗ «Чернігівський центр професійно-технічної освіти»

Початково варто розраховувати на охоплення приблизно половини планованого матеріалу. Якщо група, підгрупа успішно і швидко засвоює скорочений матеріал, можна поступово додати вилучені теми.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ І ПРОБЛЕМА СПИСУВАННЯ

Дистанційне навчання створює нові виклики для дотримання норм і правил академічної доброчесності. Для здобувачів освіти виникає можливість списування, для педагогів постає проблема справедливого оцінювання.

Розраховувати на високий рівень академічної доброчесності можуть ті заклади освіти, які культивували її постійно під час очного навчання, де була вибудована довіра між учасниками освітнього процесу. Водночас певні педагогічні прийоми можуть спонукати учнів чесно й самостійно виконувати завдання, якщо викладач та майстер виробничого навчання:

- ✓ заохочуватиме і хвалитиме учнів, коли бачитиме, що робота виконана самостійно, хоч і не ідеально;
- ✓ даватиме робочі завдання, де рівень складності наростає від елементарного до дуже складного (якщо учні виконали завдання лише до половини, викладач (майстер в/н) дякуватиме за зроблену роботу і пояснить складніший матеріал додатково);
- ✓ даватиме індивідуальні завдання кожному хоча б раз на кілька тижнів, можна вибірково;
- ✓ даватиме завдання, які передбачають власні міркування та висловлення власної думки учня, а не вибір з готових відповідей.

Але найголовніша профілактика списування — розумна помірність навантаження.

РОЗДІЛ 2

ЗАСОБИ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Для забезпечення дистанційного навчання педагогічні працівники можуть створювати власні веб-ресурси або використовувати інші веб-ресурси на свій вибір.

При цьому обов'язково надати учням рекомендації щодо використання ресурсів, послідовності виконання завдань, особливостей контролю тощо.

Найголовнішим критерієм вибору інструментів для організації дистанційного навчання має бути відповідність поставленим методичним цілям, тобто те, наскільки певний сервіс чи ресурс уможливиює досягнення очікуваних результатів навчання в дистанційному форматі.

При цьому бажано також урахувати універсальність цих інструментів, щоб скоротити кількість різних платформ, які використовуються для навчання.

Основні форми онлайн-комунікації

Відеоконференція — це конференція в режимі реального часу онлайн. Вона проводиться у визначений день і час.

Відеоконференція — один із сучасних способів зв'язку, що дозволяє проводити заняття у «віддалених класах», коли здобувачі освіти та педагоги перебувають на відстані. Отже, обговорення й ухвалення рішень, дискусії, захист проєктів відбуваються в режимі реального часу. Викладачі й учні можуть бачити одне одного, викладач має можливість супроводжувати лекцію наочним матеріалом.

Форум — найпоширеніша форма спілкування викладача й учнів у дистанційному навчанні. Кожний форум присвячений певній проблемі або темі. Модератор/ка форуму реалізує обговорення, стимулюючи питаннями, повідомленнями, новою цікавою інформацією. Програмне забезпечення форумів дозволяє приєднати різні файли певного розміру. Кілька форумів можна об'єднати в один великий. Наприклад, під час роботи малої групи учнів над проєктом створюються форуми для кожної окремої групи з метою спілкуватися під час дослідження щодо поставленого для групи завдання, потім — обговорити загальну проблему проєкту спільно, з залученням усіх учасників ос-вітнього процесу (веб-конференція).

Чат — спілкування користувачів мережі в режимі реального часу, засіб оперативної комунікації людей через інтернет. Є кілька різновидів чатів: текстовий, голосовий, аудіо-, відео чат. Найбільш поширений — текстовий чат. Голосовий чат дозволяє спілкуватися за допомогою голосу, що під час вивчення іноземної мови в дистанційній формі є важливим моментом. З

ДПТНЗ «Чернігівський центр професійно-технічної освіти»

освітньою метою у разі необхідності можна організувати спілкування в чатах з носіями мови. Це реальна можливість мовної практики, яка проводиться в рамках запропонованої для дискусії проблеми, сумісної проектної діяльності, обміну інформацією.

Блог — це форма спілкування, яка нагадує форум, де право на публікацію належить одній особі чи групі людей. Автор (викладач, один учень/учениця чи їх група) розміщує на сайті свого мережевого щоденника (блогу) допис (твір, есе) і надає можливість іншим учням прочитати й прокоментувати розміщений матеріал. В учнів з'являється можливість обговорити й оцінити якість публікації, зокрема й іноземною мовою, що сприяє розвиткові мовленнєвих навичок.

Електронна пошта — це стандартний сервіс інтернету, що забезпечує передавання повідомлень як у формі звичайних текстів, так і в інших формах (графічній, звуковій, відео) у відкритому чи зашифрованому вигляді. У системі освіти електронна пошта використовується для організації спілкування викладача, майстра виробничого навчання й учнів, а також учнів між собою.

Анкетування — для поточного контролю в ході дистанційного навчання зручно використовувати різноманітні анкети. Анкета є достатньо гнучким інструментом, оскільки питання можна ставити безліччю різних способів. У дистанційному навчанні після засвоєння кожної теми можна використовувати анкети, в яких учень/учениця може зробити самооцінку результатів навчання за такими показниками: зрозумів/ зрозуміла, можу розв'язати самостійно; зрозумів/зрозуміла, можу розв'язати з підказкою; не зрозумів/не зрозуміла, не можу розв'язати.

Соціальні мережі, служби обміну миттєвими повідомленнями та мобільні застосунки на кшталт Viber

дозволяють створювати закриті групи, спільноти, чати, вести обговорення тем, завдань, проблем, інформації.

Поширені веб-ресурси для дистанційного навчання

Платформа Moodle (<https://moodle.org/>) — безкоштовна відкрита система управління дистанційним навчанням. Дозволяє використовувати широкий набір інструментів для освітньої взаємодії викладача, майстра виробничого навчання, учнів та адміністрації закладу освіти. Зокрема, надає можливість подавати навчальний матеріал у різних форматах (текст, презентація, відеоматеріал, веб-сторінка; урок як сукупність веб-сторінок з можливим проміжним виконанням тестових завдань); здійснювати тестування та опитування здобувачів освіти з використанням питань закритого (множинний вибір правильної відповіді та зіставлення) і відкритого типів; учні можуть

ДПТНЗ «Чернігівський центр професійно-технічної освіти»

виконувати завдання з можливістю пересилати відповідні файли.

Крім того, система має широкий спектр інструментів моніторингу навчальної діяльності учнів, наприклад: щодо загального часу роботи учня/учениці з конкретним навчальним предметом, відповідними темами або складниками навчального матеріалу, загальної успішності учня/учениці або групи в процесі виконання тестових завдань тощо.

Платформа Google Classroom (<https://classroom.google.com>)

— це сервіс, що пов'язує Google Docs, Google Drive і Gmail, дозволяє організувати онлайн-навчання, використовуючи відео-, текстову та графічну інформацію. Викладач, майстер в/н має змогу проводити тестування, контролювати, систематизувати, оцінювати діяльність, переглядати результати виконання вправ, застосовувати різні форми оцінювання, коментувати й організувати ефективне спілкування з учнями в режимі реального часу. Основним елементом Google Classroom є групи. Також платформа дозволяє за допомогою Google-форм збирати відповіді учнів і потім проводити автоматичне оцінювання результатів тестування.

Zoom (zoom.us/download) — сервіс для проведення відео- конференцій та онлайн-зустрічей. Для цього потрібно створити обліковий запис. Безкоштовна версія програми дозволяє проводити відеоконференцію тривалістю 40 хвилин, однак на період пандемії сервіс зняв це обмеження.

Zoom підходить для індивідуальних та групових занять. Користувачі можуть використовувати додаток як на комп'ютері, так і на планшеті чи смартфоні. До відеоконференції може підключитися будь-який(а) користувач/ка за посиланням або ідентифікатором конференції. Заняття можна запланувати заздалегідь, а також зробити посилання для постійних зустрічей у певний час. У платформу вбудована інтерактивна дошка, яку можна демонструвати учням. Крім того, є можливість легко й швидко перемикається з демонстрації екрана на інтерактивну дошку.

Завантажити програму можна на офіційному сайті Zoom. Платформа доступна для операційних систем Windows, MacOS, Android та iOS і має плагін, який дозволяє використовувати Zoom прямо в браузерях Google Chrome та Mozilla Firefox.

Під час карантину на сервіс Zoom були нарікання через низький рівень безпеки й захищеності, випадки підключення до конференцій сторонніх осіб. Для уникнення цього рекомендуємо дозволяти приєднання лише зареєстрованим користувачам, користуватися налаштуванням “кімната очікування” (тоді організатор конференції підтверджує кож ного учасника для приєднання), не розмішувати посилання на zoom-конференції на загальнодоступних ресурсах. Дізнатися більше можна тут:

ДПТНЗ «Чернігівський центр професійно-технічної освіти»

<https://blog.zoom.us/wordpress/>
<https://www.zoom.us/j/91919907653>

ru/2020/03/20/Как-избежать-подключения-незванных-го/

Відеоконференції можна проводити також за допомогою **Microsoft Teams, Google Meet, Skype** тощо

ClassDojo (<https://www.classdojo.com/uk-ua/signup/>) — простий інструмент для оцінювання роботи класу в режимі реального часу. Тут створена комфортна система заохочення з різними ролями та рівнями доступу. У ClassDojo реєструється викладач й реєструє учнів своєї групи, підгрупи. Персональний код для доступу до власного профілю висилається учням; батьки також отримують доступ до профілю дитини. Є можливість спілкування учнів на сторінці класу: після того як викладач створив(ла) пост, учні можуть його коментувати. Кожен учень/учениця отримує аватарку у вигляді монстрика. Завдання монстрика — збирати бали за завдання. За кожне завдання викладач присвоює учням певну кількість балів. Батьки можуть спостерігати успішність учнів з окремих предметів, а також бачити поступ у соціальних та м'яких навичках дитини.

Classtime (<https://www.classtime.com/uk/>) — платформа для створення інтерактивних навчальних додатків, яка дозволяє вести аналітику освітнього процесу і реалізовувати стратегії індивідуального підходу. Є бібліотека ресурсів, а також можливість створювати запитання. Принцип роботи такий: викладач розробляє інтерактивний навчальний матеріал з певної теми (можна використовувати матеріали з бібліотеки), учні отримують доступ до навчального матеріалу і розпочинають роботу, викладач у режимі реального часу відслідковує прогрес кожного учня/учениці.

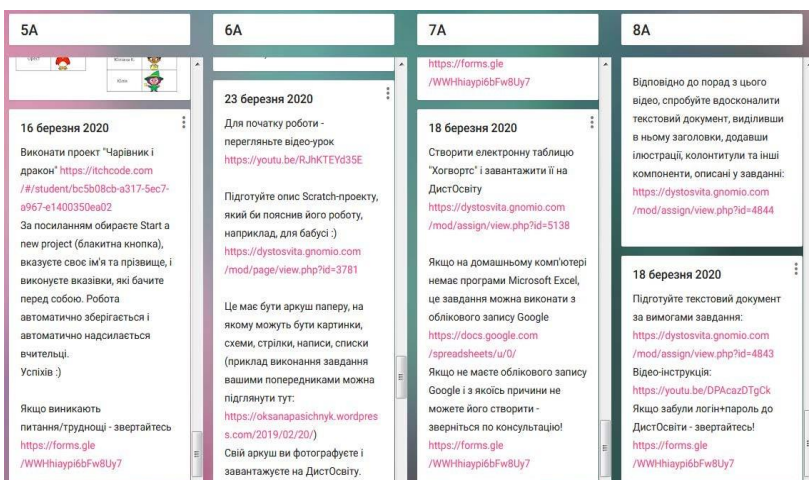
Специфіка дистанційного навчання, що базується на телекомунікаційних технологіях, інтернет-ресурсах і послугах, впливає на способи відбору і структуризації змісту, способи реалізації тих чи інших методів і організаційних форм навчання, що суттєво впливає на функціонування всієї системи.

LearningApps.org ([LearningApps.org](https://www.learningapps.org/)) — онлайн-сервіс, який дозволяє створювати інтерактивні вправи. Їх можна використовувати в роботі з інтерактивною дошкою або як індивідуальні вправи для учнів. Дозволяє створювати вправи різних типів на різні теми. Цей сервіс є додатком Web 2.0 для підтримки освітніх процесів. Конструктор LearningApps.org призначений для розробки, зберігання та використання інтерактивних завдань з різних предметів. Тут можна створювати вправи для використання з інтерактивною дошкою.

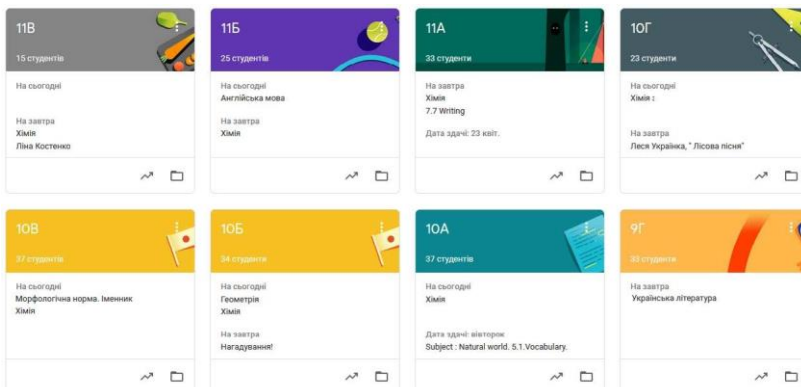
ДПТНЗ «Чернігівський центр професійно-технічної освіти»

Приклади реалізації комунікаційної структури за допомогою різних сервісів

Padlet.com — це віртуальна дошка, на якій можна розміщувати окремі плитки-дописи з текстовою інформацією, гіперпосиланнями, зображеннями, прикріплювати файли, аудіо-, відеозаписи. Можна ввімкнути режим коментування, у якому учні зможуть навіть додавати виконані роботи. Варто зазначити, що така організація взаємодії може бути доцільною в межах уроків одного класу або кількох класів на нетривалий період, оскільки доступний простір швидко захащується. Крім того, у безкоштовному обліковому записі доступні лише три віртуальні дошки. Водночас, це може бути зручною точкою для інформування та оперативних оголошень.

Google Classroom — це один із сервісів Google, призначений для створення віртуальних класів. Зауважимо, що, відповідно до умов ліцензійних угод, не можна використовувати персональні облікові записи педагогів та учнів, якщо заняття організуються в закладі освіти (такого обмеження немає на позакласні діяльності, гуртки та інші види неформальної та інформальної освіти).

ДПТНЗ «Чернігівський центр професійно-технічної освіти»

Для дистанційних занять у закладі формальної освіти потрібно заздалегідь подбати про розгортання **G Suite for Education** (<https://gsuite.google.com/intl/uk/>) — безкоштовної платформи з корпоративними обліковими записами для всіх учасників освітнього процесу.

Moodle — повнофункціональна система організації дистанційного навчання та створення електронних курсів. Ця система потребує встановлення на сервер, обов'язкового адміністрування на рівні закладу освіти. Перевагою є те, що розроблені курси можуть повторно використовуватись, у тому числі й для різних груп учнів.

Додаткові сервіси та ресурси можуть урізноманітнити освітній процес та надати учням можливості для інтерактивного опанування матеріалу.

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Досить поширеним варіантом навчального відео є скрінкаст, тобто зйомка екрана комп'ютера, на якому відбувається демонстрація презентації з голосовим супроводом та коментарями викладача, майстра в/н. Зазвичай за рахунок відсутності зворотного зв'язку та необхідності вирішувати організаційні моменти скрінкаст теоретичної частини уроку триває не більш ніж 15 хвилин.

Для учнів відеоурок є дуже зручним ресурсом, який може компенсувати (принаймні частково) відсутність під час онлайн-заняття. Є можливість повернутись до незрозумілих моментів та переглянути пояснення кілька разів, повільніше, з паузами, відповідно до власного стилю навчання. Можна використати ці ролики на етапі підготовки до тестування чи навіть після завершення курсу для актуалізації матеріалу згодом. Після завершення дистанційного навчання ці ж матеріали можна буде використати для реалізації “перевернутого класу”.

Проте просто наявність відеоролика, і завдання його переглянути не більш інформативні, ніж наявність підручника і вказівка “прочитати параграф”. Важливо сформулювати чітке завдання: що саме має зробити учень/учениця під час та після перегляду відео. Існують платформи, на яких можна налаштувати питання так, щоб переривати перегляд відео і блокувати перехід до наступної частини без відповіді на поставлене питання. Можна включати у відео текстові блоки на паузах для того, щоб звернути увагу глядача на певні моменти у відео. І нарешті, можна розробити форму опитування, яку потрібно заповнити після перегляду відеозаняття.

ДПТНЗ «Чернігівський центр професійно-технічної освіти»

Цифровими інструментами роботи з відео є, наприклад, сервіс <https://screencast-o-matic.com/> для запису скрінкастів, <https://edpuzzle.com/> для створення інтерактивних відео з запитаннями, вбудованими в хід ролика, <https://www.youtube.com/> для розміщення власних роликів та надання до них доступу через інтернет

Онлайн-дошки

Під час звичайного уроку в аудиторія педагоги часто користуються таким базовим інструментом навчання, як класна дошка. Онлайн-аналог класної дошки дозволяє забезпечити практично такий же функціонал, навіть більший.

Так, на дошці можна розмістити попередньо підготовлені матеріали (тексти, зображення, відео, аудіо), робити записи шляхом друкування тексту або створення малюнків. Крім того, зазвичай у сервісах онлайн-дошок є можливість використовувати додаткові інструменти побудови рівних фігур, готові шаблони організаційних діаграм (карти понять, мозковий штурм, алгоритм тощо). З дошкою можна організувати спільну роботу, зокрема під час синхронного онлайн-заняття. Учні можуть робити записи на дошці одночасно або по черзі. Перевагою онлайн-дошки є те, що всі записи можна зберегти і надати для відсутніх на занятті.

Прикладами цифрових сервісів онлайн-дошок є [https:// jamboard.google.com/](https://jamboard.google.com/) та <https://miro.com/app/>

Тести

Тести з автоматичною перевіркою дозволяють організувати швидке оцінювання рівня опанування навчального матеріалу учнями. Зазвичай тестові системи надають можливість створювати запитання різних типів (множинний вибір, текстова або числова відповідь, упорядкування, встановлення відповідності тощо). Часто є доступними бібліотеки готових запитань, які можна додати до власних сесій тестування, змінюючи їх у разі потреби.

Більшість сервісів передбачають можливість формування запитань, іноді з варіантами відповідей, з використанням зображень, аудіо- та відеофрагментів. Таким чином можна формувати цілу траєкторію опанування певної теми.

Серед типових налаштувань онлайн-тестів варто відзначити можливість перемішувати запитання та варіанти відповідей у них, встановлювати часові обмеження (час на спробу, час відкриття тесту для виконання), обмежувати кількість спроб, а також спосіб або час повідомлення результатів тестування. Якщо тестування застосовується з навчальною метою, то можна послабити строгість цих параметрів. Якщо ж тестування є контрольним, то має сенс застосувати жорсткіші обмеження і нагадати учням про важливість дотримання норм академічної доброчесності.

ДПТНЗ «Чернігівський центр професійно-технічної освіти»

Слід урахувати, що автоматизована перевірка, хоч і значно спрощує рутинну роботу педагогічного працівника, часом є недостатньою для достовірної діагностики успішності опанування теми. Тому доцільно доповнювати тестові завдання практичними роботами. Викладач, майстер в/н може надавати зворотний зв'язок за результатами тестування індивідуально або враховувати динаміку відповідей учнів у плануванні подальших занять.

Онлайн-тести можна створювати в Google-формах, а також на спеціалізованих платформах, наприклад [https://www. classtime.com/uk/](https://www.classtime.com/uk/)

Практика та інструменти формувального оцінювання

На противагу тестам з автоматизованою перевіркою та оцінюванням відповідей учнів, існує інша категорія освітніх програмних засобів, які спрямовані радше на формувальне оцінювання та відпрацювання практичних навичок, а не на виставлення оцінок. Зазвичай у таких системах учень/ учениця має можливість виконати завдання, перевірити правильність, повернутись до опрацювання матеріалу і знову спробувати виконати завдання. Викладач, майстер в/н може отримувати або не отримувати дані про ці спроби.

Завдання, які пропонуються учням, можуть мати вигляд тестових (множинний вибір, установлення відповідності, впорядкування, позначення ділянки на зображенні тощо) або ігрових (пройти лабіринтом, відповідаючи на запитання, розв'язати кросворд, відгадати слово за буквами, скласти пазл тощо).

Такі сервіси не стільки оцінюють правильність відповіді з першої спроби, скільки допомагають учневі/учениці з'ясувати власні прогалини та зосередитись на корекції. Подібні вправи можна пропонувати для закріплення певних навичок, а також вибірково — для учнів, які потребують додаткової практики.

Однією з найдоступніших платформ для створення практичних вправ є <https://learningapps.org/>, а для надання формувального зворотного зв'язку існує спеціалізований сервіс <https://goformative.com/>

ДПТНЗ «Чернігівський центр професійно-технічної освіти»

Цікаві можливості розробляти різноманітні інтерактивні вправи на основі флеш-карток надають сайти <https://www.studystack.com/> та <https://quizlet.com/>

Якщо викладач, майстер в/н та учні практикують використання робочих зошитів, роботу з ними можна перенести в онлайн-режим через сервіси <https://www.liveworksheets.com/>, <https://wizer.me/> чи аналогічні.

Інтерактивні сервіси миттєвого опитування

Проведення онлайн-уроку не повинне обмежуватись лекційним викладом матеріалу. Під час звичайних уроків педагоги застосовують різні методи інтерактивної роботи, зокрема такі, що передбачають висловлення учнями власної позиції, роботу в малих групах тощо. За допомогою цифрових інструментів можна організувати швидкі опитування, причому як задля з'ясування рівня оволодіння певною темою, так і для “заміру” ставлення учнів до певного питання.

Такі опитування відбуваються в режимі реального часу і допомагають урізноманітнити онлайн-уроки. Зазвичай подібні сервіси передбачають, що викладач, майстер в/н попередньо готує перелік запитань, які надає учням під час заняття. Учень/ учениця має обрати або записати відповідь, а викладач, майстер в/н, отримавши узагальнені результати опитування класу, — продемонструвати їх і використати для побудови подальшого ходу заняття.

Відповіді учнів можуть відображатись різними способами: рейтингом, хмаркою слів, рухомих рядком, діаграмами, графіками, списком, кластерами тощо. Зазвичай учням подобається те, що їхні відповіді одразу відображаються на спільному екрані, вони можуть побачити власний внесок у загальний підсумок. Такі сервіси можна використовувати для формуального оцінювання, за якого учень/учениця не стільки отримує оцінку за відповідь, скільки зворотний зв'язок щодо того, наскільки ця відповідь є правильною. Так, на спільному слайді з результатами не видно імен окремих учнів, але видно загальну тенденцію, тож кожен учасник/ учасниця може оцінити власну відповідь, не привертаючи уваги інших до можливих помилок.

Популярними сервісами миттєвих опитувань є [https:// kahoot.com/](https://kahoot.com/), <https://www.mentimeter.com/>, <https://www.polleverywhere.com/>

ДПТНЗ «Чернігівський центр професійно-технічної освіти»

Цифрова творчість учнів

Існує цілий спектр цифрових інструментів, які дозволяють створювати інформаційні продукти для підтримки освітнього процесу. Вони ж можуть бути використані учнями для того, щоб продемонструвати опанування певної теми з навчального матеріалу.

Зокрема, практично будь-який мобільний телефон надає можливість записувати відео, яке в деяких випадках може замінити письмове завдання і не гірше продемонструвати набуття певних компетентностей. Існують спеціалізовані платформи обміну відеороликами, на яких учні можуть завантажувати свої відеовідповіді, коментувати їх, дискутувати (наприклад <https://info.flipgrid.com/>)

Що робити, коли використання цифрових та онлайн-технологій неможливе? Відповідь очевидна - використовувати завдання з підручників і робочих зошитів, якщо учні через певні обставини не можуть користуватися комп'ютером і виходити в інтернет. В офіційному роз'ясненні для вчителів від міністерства освіти Естонії зазначено: “Ручку, папір, книги ніхто не скасовував, навіть за умов дистанційного навчання”. Але в такому випадку викладачам та майстрам виробничого навчання варто давати учням більше творчих завдань, пов'язаних з приготуванням страв, виробів, напоїв ручною працею з доступних матеріалів та з творчим опрацюванням текстів книжок, не обмежуючись лише підручникам.

РОЗКЛАД ЗАНЯТЬ

Складаючи розклад уроків за будь-якого режиму, необхідно враховувати такі умови:

- забезпечення якнайбільш рівномірного навантаження на учасників освітнього процесу;
- забезпечення гнучкості графіка навантаження, розміщення уроків з урахуванням базових вимог.

Починати краще з меншої кількості уроків, поступово їхню кількість можна збільшувати. Важливо знайти баланс, щоб не було ані замало, ані забагато. Під час організації дистанційного навчання потрібно відштовхуватися від того рівня знань, умінь і навичок, який учні мали до карантину.

Завдання для асинхронного опрацювання мають бути диференційовані, практико-орієнтовані та творчі. Педагогам варто чітко прогнозувати час, який знадобиться учням для виконання завдань.

ОРІЄНТОВНИЙ ГРАФІК РОБОТИ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

При дистанційному навчанні значну частину свого часу викладачі та майстри виробничого навчання витрачають на підготовку до уроку та аналіз власної діяльності. Педагогічні працівники не мусять працювати цілодобово і мають дбати про себе, щоб не допустити професійного вигорання і перевтоми. Наводимо орієнтовний графік роботи викладача, майстра в/н.

9.00-10.00: підготовка та розміщення навчальних матеріалів на платформі

10.00-15.00: проведення уроків (з використанням обраної платформи та інструментів дистанційного навчання)

15.00-16.00: 5-10-хвилинні онлайн-консультації (індивідуальні або в малих групах, перевірка творчих завдань, самостійної роботи тощо)

16.00: рефлексія, підготовка до наступного робочого дня

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ

Оцінювання — процес встановлення рівня навчальних досягнень учня/учениці в оволодінні змістом предмета відповідно до вимог чинних програм. Орієнтиром для оцінювання в Типових освітніх програмах є очікувані результати навчання здобувачів освіти. Педагогу варто скоригувати поурочно-тематичне планування, визначити основний матеріал і той, що підлягає повторенню. Краще зосередитись на обов'язковому матеріалі, який учні мають засвоїти. Під час організації контролю та оцінювання найголовніше — переконатися, що всі зрозуміли базові підходи і правила. Без цього рухатись уперед не вийде.

Саме тому в умовах дистанційного навчання, коли значну частину матеріалу учні мають проходити самостійно, особливої ваги набуває формувальне оцінювання. Важливо якомога частіше давати учням зворотний зв'язок: відзначати успіхи, щоб зберігати мотивацію, надавати поради про те, що потребує додаткового опрацювання, хвалити за помилки, якщо вони виявлені самим(ою) учнем/ученицею.

Не варто розглядати оцінювання як інструмент покарання або заохочення учнів. Основною метою оцінювання має бути покращення навчання. За допомогою оцінювання викладач, майстер в/н, визначає труднощі, які виникли в учнів, їхні сильні та слабкі сторони, а також загальне розуміння ними навчального матеріалу. Крім того, оцінювання допомагає викладачу, майстру в/н відкоригувати свої методи викладання, щоб забезпечити максимальну ефективність навчання для кожного учня.

Заклад освіти має право визначити власні підходи до контролю та оцінювання результатів навчання учнів. Рішення треба обговорити на онлайн-конференції методичних комісій закладу й виробити спільні підходи до оцінювання результатів навчання.

Оптимальним способом оцінювання в умовах дистанційного навчання є оцінювання в режимі онлайн — якщо є технічна можливість, то на дистанційних платформах, на яких існує така функція. Працюючи на платформах, учні можуть посперечатися з одногрупниками, обговорити проблеми, висловити власну думку, побачити і почути їхню думку про свої досягнення (взаємооцінювання).

Отримання навчальних матеріалів та спілкування між учасниками дистанційного навчання під час оцінювання, що проводиться дистанційно, забезпечується передачею відео-, аудіо-, графічної та

ДПТНЗ «Чернігівський центр професійно-технічної освіти»

текстової інформації в синхронному або асинхронному режимі. Це можуть бути письмові роботи (самостійні й контрольні, перекази, у тому числі окремі тестові, компетентнісні завдання тощо), а також навчальний проєкт, заповнення таблиць, побудова схем, моделей тощо. У разі потреби завдання учнів можна контролювати через будь-який месенджер, що забезпечує відозв'язок (Zoom, Skype тощо). Оскільки на сьогодні не розроблено єдину систему оцінювання для дистанційної форми навчання, учасники освітнього процесу за домовленістю можуть користуватися тими засобами, які комфортні для всіх.

Під час контролю та оцінювання обов'язково зважати на рівень здоров'я учнів та загальний досвід дистанційного навчання, а також на технічні проблеми, які можуть виникати під час виконання завдань. Важливо надавати учням більше спроб і часу на виконання завдань.

КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ

Відео контент:

Організація зворотнього зв'язку з учнями за допомогою Instagram https://www.youtube.com/watch?v=_pkV9HOWh3w

Організація зворотнього зв'язку з учнями за допомогою Viber

Організація зворотнього зв'язку з учнями за допомогою Telegram <https://www.youtube.com/watch?v=3lhA5KlK7NM&list=PLXfofX71ImMa2sjy5avNHZIZgUXbA3AgM&index=15&t=17s>

Створення відеоуроку за допомогою PowerPoint 2016 <https://www.youtube.com/watch?v=z0xTY3y4llQ&list=PLXfofX71ImMa2sjy5avNHZIZgUXbA3AgM&index=17&t=0s>

Психологічний супровід в умовах карантину https://www.youtube.com/watch?v=oR-pFha2_U4&list=PLXfofX71ImMa2sjy5avNHZIZgUXbA3AgM&index=16&t=0s

Відеожурнал психологічної служби "Грані особистості" https://www.youtube.com/playlist?list=PLXfofX71ImMZ-Mgp_5JrioOtKqBoh1ltm

Вебінар Навчаємо дистанційно: знахідки та досвід <https://www.youtube.com/watch?v=vhVorG5e17w&list=PLXfofX71ImMa2sjy5avNHZIZgUXbA3AgM&index=8&t=0s>

Вебінар «Портфоліо успіху» <https://www.youtube.com/watch?v=LspIUdInNmE&feature=youtu.be>

Вебінар «Педагогічна підтримка учасників освітнього процесу в умовах карантину в закладах професійної освіти Чернігівщини» http://nmcptochernigiv.ucoz.ru/news/vidbuvsja_vebinar_pedagogichna_pidtrimka_uchasnikiv_osvitnogo_procesu_v_umovakh_karantinu_v_zakladakh_profesijnoji_osviti_chernigivshhini/2020-05-14-1546

Досвід закладів (професійної-професійно) технічної освіти:

Педагогічна підтримка учасників освітнього процесу в умовах карантину ДПТНЗ «Сновське вище професійне училище лісового господарства» <https://www.facebook.com/poklad.psioxljg/videos/1145513785800245/>

Педагогічний супровід освітнього процесу у Чернігівському вищому професійному училищі побутового обслуговування в умовах карантину <https://www.facebook.com/100003188395180/videos/2942544195861831/>

Досвід класного керівника, голови м/к класних керівників Ніжинського професійного аграрного ліцею Наталії Михайлівни Койдан <https://www.facebook.com/poklad.psioxljg/videos/1151331651885125/>

Приклад одного з варіантів дистанційного навчання у Куликівському професійному аграрному ліцеї. Предмет «Правила дорожнього руху», викладач Гарбуз В.Л.

ДПТНЗ «Чернігівський центр професійно-технічної освіти»

<https://www.youtube.com/watch?v=aedbN2HfRFI>

Майстер-класи з професійного

навчання <https://www.youtube.com/playlist?list=PLXfofX71ImMbqOEVb5TcynxQalkd0FUpJ>

Електронні дошки:

Електронна дошка "Захист

України" <https://padlet.com/kontentcn/9x3yyno2eblw>

https://www.youtube.com/watch?v=QX-Ez2_KLZk

Матеріали для дистанційного навчання з професій («Верстатник широкого профілю», «Електрогазозварник», «Слюсар ремонтник», «Слюсар механоскладальних робіт» та ін.

) <https://padlet.com/nmcptoinfocn/k5pybtrnqox1>

<https://www.youtube.com/watch?v=tJDoEtJHgoU>

Електронна дошка «На допомогу викладачам загальноосвітньої підготовки. Дистанційна загальноосвітня підготовка»

<https://padlet.com/nmcptoinfocn/6t126ng1q8tj>

<https://www.youtube.com/watch?v=WSjdrkSOMzs>

Електронна дошка «Дефіле нестандартних уроків»

<https://padlet.com/nprofteh/1ce77pe7c152>

Текстова інформація:

Дистанційне навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти Чернігівської області

http://nmcptochernigiv.ucoz.ru/news/distancijne_navchannja_u_zakladakh_profesijnoji_profesijno_tekhnichnoji_osviti_chernigivskoj_oblasti/2020-04-09-1523

Орієнтовний план роботи бібліотекарів закладів професійної (професійно-технічної) освіти Чернігівської області під час карантину http://nmcptochernigiv.ucoz.ru/news/na_dopomogu_vikladachu/2020-04-08-1511

Орієнтовний план дистанційної роботи вихователя гуртожитку закладу професійної (професійно-технічної) освіти Чернігівської області під час карантину

http://nmcptochernigiv.ucoz.ru/news/na_dopomogu_vikhovateljam/2020-04-08-1520

На допомогу майстрам виробничого навчання аграрної та автомобільної галузі

http://nmcptochernigiv.ucoz.ru/news/na_dopomogu_majstram_virobnichogo_navchannja_agrarnoji_ta_avtomobilnoji_galuzi/2020-04-08-1518

Тематичні онлайн видання «Орбіта профтехосвіти» за матеріалами методичного забезпечення загальноосвітньої підготовки закладів профтехосвіти

ДПТНЗ «Чернігівський центр професійно-технічної освіти»

Чернігівщини <https://drive.google.com/file/d/1qcPCiHCyaaqkEWQeVIXsZ1UKjNh7caKY/view>

<https://drive.google.com/file/d/1U1YPksJkbuK-rILFS09eBdjQXKfztDji/view>

Рекомендації щодо організації освітнього процесу в частині освоєння здобувачами професійної

освіти http://nmcptochernigiv.ucoz.ru/news/shanovni_kolegi/2020-04-06-1516

Віртуальні спільноти педагогічних працівників:

Віртуальна спільнота керівників гуртків закладів професійної (професійно-технічної) освіти Чернігівщини <https://sidorenko7roman.wixsite.com/gyrtki>

Педагоги закладів профтехосвіти Чернігівщини для дистанційної роботи почали створювати власний контент для занять

http://nmcptochernigiv.ucoz.ru/news/distancijna_robota/2020-04-09-1522

Віртуальна спільнота-форум "Разом до успіху" учасників освітнього процесу (аграрної та автомобільної галузі) закладів професійної освіти

Чернігівщини <https://sidorenko7roman.wixsite.com/agrarii>

Віртуальна спільнота психологічної служби закладів професійної освіти

Чернігівської області <https://sites.google.com/view/psychologynmcpto>

Віртуальна спільнота педагогічних працівників харчової промисловості закладів професійної (професійно-технічної) освіти Чернігівщини

<https://sidorenko7roman.wixsite.com/spilnota>